

Marcel
van Herpen

CPC Centrum
Pedagogisch
Contact

'Pedagogiek in de regio' moet van de pabo worden

Over de pedagogische professionals in de wijk en de vindplaats van nieuwe pabostudenten

De Commissie Leraren presenteerde al in september 2007 haar rapport over de aanpak van het lerarentekort, de positie van de leraar en de kwaliteit van de leraar. Het rapport werd door voorzitter Alexander Rinnooy Kan aangeboden aan minister Plasterk en de staatssecretarissen Dijkema en Van Bijsterveldt. Het advies van de Commissie Leraren richtte zich op een structurele verbetering van het leraarschap. Alexander Rinnooy Kan: *"Nederland stevent af op een dramatisch kwantitatief tekort aan kwalitatief goede leraren. Dit is een fundamentele bedreiging voor de toekomst van de Nederlandse kenniseconomie."* Dit artikel gaat over de nieuwe rol van de pabo. En ook over geld. Maar bovenal gaat het over iets heel anders.

Niet generaliseren, niet individualiseren

De komende jaren vertrekt een groot deel van de leraren uit het voortgezet onderwijs. Het studentenaantal op de pabo's loopt terug en er komen te weinig jongens. Veel te veel vmbo'ers spijbelen en verlaten vroegtijdig en ongediplomeerd het onderwijs. Het percentage recidieven in jeugdgevangenis is de laatste jaren toegenomen.

Een stortvloed aan negatieve berichten wordt dagelijks over ons uitgestort. Niet dat deze berichten per definitie bezijden de waarheid zouden zijn, maar het heeft de druk op politie, justitie, zorg en welzijn en (met name) het onderwijs ongeloflijk doen toenemen. De media hebben niet alleen de problemen blootgelegd, maar met de beeldvorming ook de onaantrekkelijkheid van deze beroepsgroepen vergroot. De negatieve beeldvorming heeft zowel betrekking op de populatie (de lastige leerlingen) als de professional (de incompetente student en docent). In het geschetste beeld worden problemen gegeneraliseerd tot 'de allochtoon', 'de vmbo'er', 'de pabostudent'. Het onderwijs (en andere hulpverleners) heeft vanuit een smal diagnostisch perspectief vaak een geïndividualiseerd antwoord op de geschetste problematiek. Kinderen krijgen rugzakken, remedial teaching, individuele begeleiding, of erger nog: ze worden uitgesloten en ontkoppeld van de gangbare systemen.

Scholen (en instellingen) die vanuit het oude paradigma werken hebben een globaal beeld van de problematiek en een individuele aanpak voor de problemen. Scholen die 'gekanteld' zijn en permanent op zoek zijn naar nieuwe afstemmingen, maken een zo genuanceerd mogelijk beeld van de realiteit. Bij hun interacties proberen ze 'de lerende' juist in relatie tot zijn hele context te beschouwen.

In een docentenkamer van een vmbo hoorde ik onlangs docenten een zeer genuanceerde analyse geven van een voetbalwedstrijd. Toen het gesprek omhoog naar de leerlingen in hun klas, hadden ze het over 'de jeugd van tegenwoordig'.

Pedagogen in de dop worden zichtbaar

Rinnooy Kan schetst een tweezijdig probleem: een kwantitatief en een kwalitatief probleem. Het onderwijs wordt op dit moment vooral bestookt met kwantitatieve normen: de Cito voor groep 8, het aantal zorgleerlingen, het aantal allochtone kinderen, de taal- en rekentoets voor pabostudenten, de rangorde van scholen op internet, etc. Dat laat zich inhoudelijk vertalen in de aandacht voor de 'te meten' prestaties. Didactiek, methodiek, management en onderwijskunde

krijgen ruimschoots voorrang op de pedagogiek. We suggereren daarmee dat de mens in zijn interactie een object is. Maar niets is minder waar. In elke interactie is de mens een subject dat veranderlijk en vormbaar is. De hernieuwde aandacht voor opvoedkunde is de sleutel tot progressie. Kinderen die ontkoppeld raken zijn in staat delinquent (de-link-went is ontkoppeld) gedrag te vertonen. Kinderen die verbonden zijn met zichzelf, met anderen, met hun school, met hun wijk of met hun club, leven vreedzaam met elkaar. En dat is de basis van een zich ontwikkelende beschaving. Maar daar zijn pedagogische verbinders voor nodig. Mensen die de noden van kinderen op waarde kunnen schatten, mensen die aandacht en tijd voor hen hebben, mensen die affiniteit hebben met hun spel en hun leven. En juist in dat segment dienen de *'pedagogen in de dop'* zich aan. Jongeren die gevoel hebben voor een constructieve moraal en gevoel voor de eigenheid van kinderen. De *'primus inter pares'* onder de jeugd. Daar zou de nieuwe pabostudent zichtbaar moeten zijn. Een relatie tussen de pabo's en de wijk-, sport- en jeugdverenigingen kan deze jongeren (ook jongens!) de logische stap naar de onderwijsopleiding laten zetten. Daar mogen pabo's niet alleen in staan. Zij zullen zich moeten verbinden met alle partners die hetzelfde perspectief ondersteunen én de pabo als pedagogische expert erkennen.

De relevante pedagogiek van de regio

Maar natuurlijk is die relatie niet alleen zinvol met betrekking tot de nieuwe aanwas. Vanuit maatschappelijk oogpunt is de relatie ook omgekeerd relevant. Er zijn leerlingen van basisscholen en voortgezet onderwijs die buiten school, in de wijk en bij sport- en jeugdverenigingen problemen veroorzaken. Soms omdat er geen toezicht en begeleiding is, of omdat kinderen ongeremd problemen maken 'waar ze ook zijn'. Maar soms ook omdat de begeleiders geen gevoel hebben voor de noden van die kinderen. Daar zou pedagogische ondersteuning welkom zijn. De wijken en de verenigingen kennen hun populatie en hun problematiek. De gemeentes hebben de statistieken. Sommige organisaties hebben echter onvoldoende mogelijkheden om die problemen adequaat te lijf te gaan. Daar zouden de studenten van de pabo, *'de pedagogen van de toekomst'*, een constructieve en zinvolle bijdrage kunnen leveren. De pabo kan, meer dan nu, haar maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen door zich niet louter te richten op de school en de bijbehorende didactiek, maar door meer aandacht te hebben voor de relevante *'pedagogiek van de regio'*. De pabo zou het pedagogische centrum van de regio moeten worden. Het instituut dat de werkelijke problematiek van de regio kent en het instituut dat studenten aantrekt die de pedagogische feeling uit hun omgeving kennen. De pabo kan jongeren werven bij wijk-, sport- en jeugdwerk, maar kan datzelfde wijk-, sport- en jeugdwerk van dienst zijn.

Vraag en aanbod van pedagogische begeleiding

Een aantal hogescholen zorgt al tijdens de opleiding voor een vanzelfsprekende functie in de regio. Met name exclusieve beroepsopleidingen hebben een directe relatie tot het achterland van hun vak. Studenten aan Hogescholen voor de Kunsten worden bijvoorbeeld al voor ze zijn afgestudeerd, ingeschakeld om voorstellingen te geven. Hun ontluikende talent wordt herkend door 'de markt'. Dat is zichtbaar én hoorbaar en kan letterlijk gepresenteerd worden. De pabo is niet louter een instituut dat studenten klaarstoomt om les te geven. Het curriculum mag niet verengen tot een objectief, meetbaar, didactisch model. De pabo zou het instituut moeten zijn dat haar omgeving herkent in haar pedagogische orde, het instituut dat een centrale rol heeft in vraag en aanbod van pedagogische begeleiding.

De opleiding samen met studenten en jongeren

De nieuwe pabo's kunnen in samenwerking met gemeentes negatieve statistieken ombuigen. Pabostudenten zouden als vrijwilliger of betaald kunnen werken in wijken of bij sport- en jeugdverenigingen. Deze constructen zouden niet moeten afhangen van studiepunten, maar aangezien dat systeem is gecreëerd is het verstandig om deze inspanningen mee te nemen in het

‘competentiegericht onderwijs’. Dit soort ‘elders verworven competenties’ zijn relevant en zouden een gelegitimeerde plek moeten krijgen in het zich ontwikkelende beroepsprofiel van de pabostudent. De pabo zelf zou een plek kunnen zijn waar kinderkampen worden georganiseerd voor kinderen die in vakanties niet weg kunnen. Een plek waar kindercolleges over bijzondere onderwerpen worden gegeven aan geïnteresseerde kinderen. Weerbaarheidstrainingen, ateliers, huiswerkbegeleiding, musicals voor kinderen met verstandelijke beperkingen, etc. De studenten die spreken over ‘hun wijk’, vertellen om welke kinderen het gaat en kunnen vanuit hun interactie met die jongeren in staat zijn om tot activiteiten te komen waar ze samen verantwoordelijk voor willen zijn. Ook daar waar schoolbesturen worstelen met een beleidsrijke invoering van dagarrangementen kunnen ambitieuze pabostudenten leren en laten leren!

De pabo als kloppend, opvoedkundig hart

Willen we in de analyse van de jeugdproblematiek een genuanceerd beeld krijgen en niet vervallen in generalisatie en willen we in de aanpak kinderen bezien vanuit de gehele context, dan zijn er verbindingen nodig met en om het kind. De school, de buurt, de sport- en jeugdvereniging die de context vormen, zijn gebaat bij opvoedkundige begeleiders. De pabodocenten (professionals) kunnen met de pabostudenten (potentials), in navolging van brede schoolconstructen, een pedagogisch netwerk gaan vormen in de regio. De pedagogische settings krijgen ondersteuning van de zich scholende studenten. Op die plekken dienen de nieuwe potentials zich aan. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Daar moet het verantwoordelijke instituut toch een zinvolle uitdaging herkennen.

Literatuur:

Depuydt A., Deklerck J. en Deboutte G., (2001) *Verbondenheid als antwoord op de-link-wentie?*
Leuven: Acco

Winter de, M., (1995) *Kinderen als medeburgers; Kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: de Tijdstroom